

NOVA PLATFORMA POLITIČKOG DJELOVANJA

9.

PODGORICA, 24. 1. 2021.

KONGRES

DEMOKRATSKE PARTIJE
SOCIJALISTA CRNE GORE

DPS

DOSTOJANSTVO! DOSTOJANSTVO!

DOSTOJANSTVO! DOSTOJANSTVO!

DOSTOJANSTVO!

DOSTOJANSTVO! DOSTOJANS

DOSTOJANSTVO! DOSTOJAN

POLITIČKI PROGRAM

DEMOKRATSKA PARTIJA SOCIJALISTA CRNE GORE

POLITIČKI PROGRAM

Podgorica, 24.1.2021.

Poštovane građanke i građar

U složenim uslovima pandemije virusa korona, uz do sada nezabilježeno otvoreno miješanje Srpske pravoslavne crkve i stranog faktora, 30. avgusta prošle godine održani su parlamentarni izbori u našoj zemlji. Uprkos dobrom izbornom rezultatu, Demokratska partija socijalista i njeni tradicionalni koalicioni partneri ostali su u manjini pa će, prvi put od osnivanja, naša partija djelovati iz opozicije. Bez obzira na tu činjenicu, još odlučnije nego do sada, nastavićemo da predano radimo na afirmaciji programskih principa koji znače bolju budućnost za sve građanke i građane Crne Gore.

„Crna Gora je nezavisna i suverena država, republikanskog oblika vladavine. Crna Gora je građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava“. Suština političkog djelovanja Demokratske partije socijalista sadržana je, gotovo u potpunosti, u prvom članu Ustava. Kako danas, tako i tokom cjelokupnog trajanja naše partije, njen politički program bio je podređen borbi za ostvarenje državnih i nacionalnih interesa Crne Gore. Tri decenije nakon osnivanja, uprkos izuzetno nepovoljnim društveno-političkim okolnostima, u regionu koji je postao sinonim za krizu i nestabilnost, noseći teško breme istorijskih podjela, u prilici smo da konstatujemo da je Demokratska partija socijalista postigla rezultate za ponos.

U godinama tragičnog raspada bivše Jugoslavije, zahvaljujući mudroj politici naše partije, sačuvali smo mir i multietnički sklad u Crnoj Gori, kao zalog za izgradnju nezavisne države i evropskog društva. Onda kada su se za to stekli neophodni uslovi na unutrašnjem i međunarodnom planu, krenuli smo putem obnove državne nezavisnosti Crne Gore. Nakon 21. maja 2006. godine, nastavili smo dalje slijedeći putokaz vrijednosti savremene evropske i evroatlantske civilizacije. Uporedo s tim, ubrzano smo razvijali Crnu Goru, nekada najmanje razvijenu republiku bivše Jugoslavije, do nivoa najdinamičnije ekonomije Zapadnog Balkana. Ponasni na milenijumsko trajanje Crne Gore, gradeći našu državnu kuću na temeljima slobodarstva i antifašizma, vraćali smo dug našim slavnim precima. Čineći je dovoljno komfornom za sve, bogatijom i srećnijom, posvetili smo se dobrobiti ove i budućih generacija.

I u novoj političkoj ulozi nastavićemo da dajemo snažan doprinos ukupnom razvoju Crne Gore. U Programu koji je pred vama, predstavljene su smjernice daljeg političkog djelovanja Demokratske partije socijalista.

Nikad odlučnije, nastavićemo našu državotvornu misiju. U savezu s dosadašnjim političkim partnerima, otvoreni za saradnju sa svim progresivnim organizacijama i pojedincima, snažno ćemo se suprotstaviti svakom pokušaju negiranja crnogorskog državnog i nacionalnog identiteta. Istražaćemo u borbi za zaokruživanje njenog državno-pravnog subjektiviteta i identiteta. Istovremeno, izuzetno ponosni na bezrezervnu privrženost pripadnika manjinskih naroda Crnoj Gori, ostajemo maksimalno posvećeni afirmaciji principa multietničke demokratije i građanskog društva kao najsvjetlijih tekovina naše trodecenijske političke borbe.

Ujedinjenje Evrope doživljavamo kao vrhunac ukupnog političkog razvoja civilizacije kojoj pripadamo. Vođeni tim uzvišenim idealom i uvjereni da je to najbolji garant prosperitetne budućnosti za građanke i građane Crne Gore, daćemo snažan podsticaj intenziviranju procesa europeizacije i evropske integracije naše države. Nakon ulaska u NATO savez, pristupanje Evropskoj uniji predstavlja strateški politički prioritet Crne Gore.

U narednom periodu, nastavićemo da se zalažemo za intenziviranje ekonomskih reformi kako bi se, nakon okončanja aktuelne epidemiološke krize, naša zemlja u što kraćem roku vratila na put ubrzanog ekonomskog rasta. Turizam, s ogromnim potencijalom za budući razvoj, mora ostati na vrhu naše razvojne agende. Dominantno fokusirani na poljoprivredu i energetiku, radićemo na kreiranju novih mehanizama podrške razvoju održive domaće proizvodnje. Uvjereni smo da, uz neophodna ulaganja u istraživačko-inovacione resurse, IT sektor ima potencijal da postane okosnica budućeg razvoja Crne Gore. Stoga ćemo insistirati na dosljednoj primjeni Strategije pametne specijalizacije.

U malobrojnim zajednicama kakva je naša, ekonomski politike moraju biti socijalno odgovorne. U tom cilju predložićemo nova zakonska rješenja kako bismo unaprijedili položaj penzionerske populacije i socijalno ugroženih slojeva našeg društva. Afirmisanje principa društvene solidarnosti i izgradnja društva jednakih šansi, bili su i ostali naša najvažnija moralna obaveza.

Ukoliko želi da nastavi da unapređuje ekonomsku konkurentnost, neophodno je da se Crna Gora snažnije profiliše kao društvo znanja. Obrazovni sistem na svim

nivoima zahtjeva dalje reforme kroz stimulisanje kritičkog promišljanja kod mlađih, usvajanje problem-solving nastavnih metoda i snažniju promociju istraživačke djelatnosti, uz korišćenje savremenih tehnologija. Tako koncipirane, prosvjeta i nauka pružiće snažan podsticaj razvoju preduzetničkih inicijativa i kreiranju nove ekonomske vrijednosti u Crnoj Gori.

Na putu daljeg ekonomskog napretka, potrebno je u još većoj mjeri afirmisati principe održivog razvoja. To je naša obaveza prema Crnoj Gori kao prvoj ekološkoj državi na svijetu i izraz brige za očuvanje životne sredine kao najznačajnijeg izazova naše generacije.

Kao moderna partija lijevog centra, snažno ćemo se zalagati za dalje unapređenje socioekonomskog položaja žena u crnogorskom društvu i otvoriti novi prostor za njihovu političku afirmaciju.

Uvjereni da su mlađi najveći razvojni potencijal naše zemlje, ukupno djelovanje Demokratske partije socijalista u narednom periodu podredićemo kreiranju što boljeg ambijenta za njihov profesionalni razvoj. Stepen zadovoljstva životom u Crnoj Gori među mladima biće osnovna mjeru uspjeha naše politike.

Tokom cjelokupnog djelovanja Demokratske partije socijalista, mijenjali smo našu državu nabolje jer smo i sami dokazali sposobnost da se mijenjamo. Zahvaljujući tome, politika naše partije ugrađena je u temelje svih uspjeha moderne Crne Gore. Ponosni na postignuto, spremni da nastavimo da se mijenjamo, bićemo dobar primjer i pouzdan oslonac svim progresivnim političkim snagama u borbi za izgradnju boljeg društva i uspješnije države.

DRŽAVNO DOSTOJANSTVO CRNE GORE

Za našu partiju kao državotvornu političku snagu, zaštita državnog integriteta i dostojanstva Crne Gore predstavlja prioritet najvišeg reda. U skladu sa strogim demokratskim standardima, obnovili smo njenu nezavisnost 2006. godine. Na temeljima slobodarstva i antifašizma, gradili smo državu po mjeri građana svih vjera i nacija. Zahvaljujući tome, danas živimo u suverenoj, sekularnoj, građanskoj i evropskoj Crnoj Gori.

Ponosni na ovo istorijsko postignuće, svjesni smo i izazova pred kojima se naša država i društvo nalaze. Kao refleksija globalnih političkih procesa, i Crna Gora se tokom prethodnih godina suočila s jačanjem kleronacionalističkih i populističkih snaga koje se ne mire s njenom samobitnošću, građanskim karakterom i evropskom orientacijom. Posljedično, svjedočimo pokušajima kulturne asimilacije i, nerijetko, otvorenog negiranja identitetske posebnosti crnogorskog naroda, a time i negiranja potrebe postojanja crnogorske države. To nas neće pokolebiti!

Naprotiv, beskompromisno ćemo se suprotstaviti pokušajima ugrožavanja tekovina istorijskog referendumu o nezavisnosti. Kao vodeća politička snaga u Crnoj Gori, prepoznajemo spremnost za odbranu ovih vrijednosti i među drugim političkim subjektima, društveno-

političkim organizacijama i slobodnim pojedincima. Stoga ćemo se, u narednom periodu, posvetiti stvaranju širokog političkog saveza koji će predstavljati još snažniju branu civilizacijskoj regresiji koju propagiraju negatori crnogorskog identiteta.

Manipulacija religijskim osjećanjima jednog broja naših građana u režiji Srpske pravoslavne crkve poslužila je kao izgovor za napad na fundamentalne vrijednosti moderne Crne Gore. Brutalno miješanje njenih predstavnika ne samo u politički život, već i u sam izborni proces u Crnoj Gori, nedvosmisleno je potvrdilo ispravnost našeg opredjeljenja da, na savremenim osnovama, uredimo odnos države i religijskih zajednica. Kao i do sada, bezrezervno ćemo štititi slobodu vjeroispovijesti svih vjerujućih ljudi, kao i prava građana koji sebe smatraju agnosticima i ateistima. Istovremeno, bilo da se radi o pojedincima ili organizacijama, insistiraćemo na obavezi dosljednog poštovanja Ustava i pravnog poretku naše države.

U skladu s temeljnim principima Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima Ujedinjenih nacija i Evropske konvencije o ljudskim pravima, ostajemo posvećeni borbi protiv svakog vida diskriminacije. Jednom broju građana Crne Gore, dominantno crnogorske nacionalnosti, uskraćeno je pravo na slobodu vjeroispovijesti u dijelu ispoljavanja vjere molitvom, propovijedi, običajima i obredom. Civilizacijski neprihvatljivo onemogućavanje ostvarenja ovog prava, ujedno doživljavamo kao osporavanje dijela državnog identiteta Crne Gore. Time se negira njen multietnički karakter i dovodi u pitanje potreba za njenim postojanjem.

Pravo crnogorskih vjernika na samostalnu pravoslavnu crkvu koja će djelovati na prostoru Crne Gore, u Demokratskoj partiji socijalista doživljavamo kao sastavni dio korpusa istorijskih prava za čiju ćemo se afirmaciju zalagati istrajno, tolerantno i promišljeno, poštujući pravila koja važe u globalnom pravoslavlju. Istovremeno, štiteći nepričekanost prava svojine kao jednog od temeljnih principa vladavine prava, borićemo se svim pravnim sredstvima za to da se sakralna imovina, koja je pripadala državi Crnoj Gori prije njenog nasilnog ukidanja 1918. godine, vrati državi Crnoj Gori. U njenom vlasništvu, vjerski objekti biće otvoreni za pripadnike svih religijskih zajednica. Na taj način, tzv. vjersko pitanje ćemo izmjestiti iz domena politike i tako stvoriti uslove za prevazilaženje duboko ukorijenjenih identitetskih podjela u Crnoj Gori koje opterećuju njen ukupan razvoj.

Nastavićemo da afirmišemo crnogorski jezik i kulturu i, na taj način, jačamo temelj građanske Crne Gore. U tom kontekstu, kroz zalaganje za čvršće povezivanje obrazovnih institucija i ustanova kulture, naročitu pažnju ćemo posvetiti mладим ljudima. Opstanak malobrojne identitetske zajednice, kakva je crnogorska, u globalizovanom svijetu moguće je jedino ukoliko učinimo da buduće generacije izgrade jasnu sliku svog kulturnog identiteta.

MULTIETNIČKA DEMOKRATIJA I GRAĐANSKO DRUŠTVO

Viševjekovni zajednički život ljudi različitih vjera i nacija prepoznajemo kao najveće kulturno bogatstvo i najvredniju identitetsku prepoznatljivost Crne Gore. Na temelju tog iskustva, uprkos brojnim istorijskim izazovima, s vremenom se formiralo i višekulturno crnogorsko društvo. Iz takvog društva, kao najpouzdaniji garant njegovog očuvanja, iznikla je moderna crnogorska država. Bez obzira na nacionalnu i vjersku pripadnost, ogromna većina građana Crne Gore zato djeli osjećaj pripadnosti zajedničkoj domovini. Naša je dužnost da taj osjećaj njegujemo i jačamo.

Tokom protekle tri decenije Demokratska partija socijalista dala je odlučujući doprinos očuvanju harmonije različitih nacionalnih, vjerskih i kulturnih identiteta u našoj zemlji. U izazovnim vremenima kroz koja smo vodili Crnu Goru, sve identitetske osobenosti naših građana bile su jednakо tretirane, uvažene i zaštićene. Iako posvećeni snaženju crnogorske nacionalne svijesti koja je, dominantno od predstavnika velikosrpskog nacionalizma, zatirana s namjerom da se obesmisli ideja obnove i očuvanja državne nezavisnosti Crne Gore, to nijesmo činili na štetu bilo kog od ostalih identiteta.

Naprotiv, slijedili smo i nastavićemo da slijedimo viziju Crne Gore kao građanskog društva, utemeljenog u bogatstvu identitetske različitosti, zasnovanog na pravima i obavezama slobodnih pojedinaca. Potreba afirmacije i daljeg snaženja na

tim vrijednostima baziranog državnog identiteta Crne Gore ostaje primarna obaveza Demokratske partije socijalista. Bez obzira na pol, vjeru i naciju, političku orientaciju i seksualno opredjeljenje, Crna Gora mora pripadati jednako svim njenim građankama i građanima. S tim ciljem, kroz inovativne forme građanske participacije, otvorićemo širok prostor za javnu debatu o važnim društveno-političkim pitanjima i omogućiti građankama i građanima da direktno utiču na proces kreiranja politika naše partije.

Naročito smo ponosni na ulogu pripadnika manjinskih naroda u procesu izgradnje crnogorske države. Vodeći se najboljim evropskim praksama, ostajemo maksimalno posvećeni poštovanju i zaštiti njihovih prava. Kao dominantna politička snaga u Crnoj Gori, nastavićemo da promovišemo njihov identitet i kulturu kao neodvojive djelove jedinstvenog kulturnog mozaika naše zemlje. Posebnu pažnju posvetićemo jačanju odnosa s našom dijasporom. Na to nas obavezuje nena snažna privrženost i ogroman doprinos matičnoj državi.

U najvećoj mjeri, zahvaljujući politici Demokratske partije socijalista, Crna Gora danas predstavlja najbolji dokaz da je multietnička demokratija na prostoru Zapadnog Balkana moguća. Da bi mogla sačuvati prepoznatljivi državni identitet, odnosno građanski i multietnički karakter, naša država mora ostati antifašistička. Ostajemo vjerni veličanstvenoj humanističkoj poruci koja je iz Crne Gore poslata porobljenoj Evropi 13. jula 1941. godine. Ponosno čuvajući tekovine slavnog partizanskog pokreta, beskompromisno ćemo se suprotstaviti svakom pokušaju istorijskog revisionizma. Nećemo dozvoliti da se, na talasu jačanja retrogradnih političkih snaga u našem regionu, u Crnoj Gori ukorijene ideje vjerske i nacionalne ne-trpežnosti i isključivosti.

EVROPSKI PUT U BUDUĆNOST

Evropu doživljavamo ne kao politički cilj, već kao civilizacijski prostor kome pripadamo, tj. krajnje ishodište procesa društvene emancipacije Crne Gore. Evropeizacija naše zemlje, kroz usvajanje sistema vrijednosti i postizanje evropskog kvaliteta života, predstavlja putokaz za ukupno političko djelovanje Demokratske partije socijalista. Pridruživanje Evropskoj uniji vidimo kao neophodan preduslov za realizaciju ovog cilja. Nakon ulaska Crne Gore u NATO, koji simbolizuje istorijsku prekretnicu u njenom razvoju i potvrđuje pripadnost zapadnom sistemu vrijednosti, ulazak u EU mora biti naš strateški politički prioritet.

Kao vladajuća partija, predano smo radili na ispunjavanju evropske agende Crne Gore i našu državu učinili liderom u regionu u pristupnim pregovorima s Unijom. I u narednom periodu, uz očekivanje temeljnijeg razumijevanja kompleksnosti procesa transformacije i modernizacije crnogorskog društva, nastavićemo da dajemo snažan doprinos savladavanju prepreka na putu evropske integracije. Zalagaćemo se za intenziviranje demokratskih i ekonomskih reformi, unapređenje vladavine prava, jačanje institucija i odlučnu borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala. Na ovaj način, našu državu činimo snažnijom i otpornijom na brojne unutrašnje i vanjske društveno-političke izazove.

Nastavak procesa pridruživanja Evropskoj uniji garantuje nove razvojne šanse za našu zemlju i bolji životni standard za njene stanovnike. Zahvaljujući učincima državne vlasti na čelu s Demokratskom partijom socijalista, Crna Gora je već snažno integrisana u evropski ekonomski prostor. Bogato iskustvo u upravljanju integracionim procesom stavićemo u funkciju realizacije politika koje će omogućiti značajnije povlačenje sredstava iz pretpri stupnih fondova, još intenzivniju aktivnost evropskih banaka na planu finansiranja razvojnih projekata u Crnoj Gori i bolje pozicioniranje domaćih kompanija na evropskom tržištu.

U domenu vanjske politike insistiraćemo na principu striktne usklađenosti pozicija Crne Gore s djelovanjem Evropske unije. U proteklom periodu naša zemlja je izgradila reputaciju pouzdanog partnera EU u međunarodnim odnosima. Kao prva naredna članica Unije, Crna Gora mora nastaviti da daje autentičan doprinos unapređenju strateških politika koje će Evropsku uniju učiniti globalno konkurentnijom.

Kao vodeća politička snaga u Crnoj Gori, snažno ćemo se zalagati za evropsku integraciju svih zemalja Zapadnog Balkana. Vjerujemo da samo ubrzani napredak čitavog regiona u procesu usvajanja evropskih standarda i približavanja Uniji može, u konačnom, poraziti retrogradne društveno-političke snage koje, na talasu populizma koji je zahvatio značajan dio zapadnog svijeta, posljednjih godina jačaju u Crnoj Gori i u našem susjedstvu. Sigurna perspektiva članstva u Evropskoj uniji predstavlja najbolji odgovor na mnogobrojna otvorena pitanja u odnosima zapadnobalkanskih država i društava. U suprotnom, bez izvjesne evropske budućnosti, strah od povratka regiona u period političke nestabilnosti čini se opravdanim.

SOCIJALNO ODGOVORNA EKONOMSKA POLITIKA

Sponosom ističemo učinak ostvaren na planu ekonomskog razvoja Crne Gore. Sveobuhvatne ekonomske reforme, stimulativan poreski okvir i visok stepen pravne sigurnosti učinili su našu državu jednom od najatraktivnijih investicijskih destinacija u Evropi. Zahvaljujući tome, dominantno u sektorima turizma i energetike, realizovani su projekti vrijedni više milijardi eura. Uporedo s tim, kroz program javnih radova, uložena su značajna finansijska sredstva s ciljem unapređenja putne i komunalne infrastrukture. Na taj način, Crna Gora je postala jedna od najkonkurentnijih i najdinamičnijih ekonomija u regionu i šire.

U kreiranju ekonomskih politika vodili smo se i vodićemo se osnovnim ciljem – unapređenjem kvaliteta života ljudi u Crnoj Gori. Pozitivni makroekonomski trendovi snažno su se odrazili na životni standard naših građana. Dostigli smo nivo od 50% prosječnog BDP-a u Evropskoj uniji. Prosječna plata i penzija u Crnoj Gori najveće su u regionu. Ipak, svjesni smo da je pred nama druga dionica na putu sustizanja zemalja EU. Pandemija korona snažno je pogodila našu zemlju rezultirajući gubitkom hiljada radnih mesta. Saniranje njenih posljedica i stvaranje pretpostavki za intenziviranje ekonomskog rasta u narednom periodu biće u fokusu ekonomskog programa Demokratske partije socijalista.

U narednom periodu ćemo se još snažnije posvetiti izgradnji društva jednakih šansi. U kontinuitetu ćemo doprinositi stvaranju ambijenta u kome će svaki pojedinac imati priliku i motiv da razvija svoje kreativne potencijale i pruži doprinos društvenoj zajednici. Istovremeno, solidarnost i pomoć onima kojima je ona najpotrebnija, naša su moralna obaveza. Jednako kao što sve građanke i građani moraju osjetiti benefite ekonomskog rasta, svi moraju biti zaštićeni u vremenima krize. U ovom trenutku, pored očuvanja ekomske supstance Crne Gore, kreiranje novih mehanizama podrške najugroženijim slojevima društva doživljavamo kao javni interes najvišeg reda!

I nakon okončanja aktuelne krize, insistiraćemo na aktivnoj ulozi države na planu kreiranja ekonomskih i socijalnih politika. U tom kontekstu, posebnu pažnju posvetićemo mladima. Visoka stopa nezapošljenosti pripadnika ove populacije, koja nerijetko služi kao motiv njihovog odlaska iz Crne Gore, predstavlja jedan od najozbiljnijih stukturnih problema našeg društva. Zalagaćemo se za uvećanje fonda za stipendije za deficitarna zanimanja, stimulativnije poreske olakšice za preduzetnike koji svršenim srednjoškolcima i studentima ponude mogućnost zapošljenja, snažniju finansijsku podršku mladima u cilju pokretanja sopstvenog biznisa, kao i dalje unapređivanje programa subvencioniranja kupovine prvog stana za mlade bračne parove u mjestima prebivališta. Moramo stvoriti uslove da mladi žele da grade svoju budućnost u Crnoj Gori!

Zahtijevaćemo strogo poštovanje principa rodne ravnopravnosti. Apsolutna zaštita prava žena, unapređenje njihovog ekonomskog statusa i podsticanje društveno-

političkog aktivizma biće jedan od naših prioriteta. Značaj uloge žena u javnom životu Crne Gore vidimo kao pouzdan indikator ukupnog razvoja naše države.

Poštujući njihove zasluge u procesu izgradnje crnogorskog društva i države, smatramo neophodnim dalje poboljšanje društvenog položaja i materijalnog statusa penzionera. S tim ciljem, insistiraćemo na dosljednoj primjeni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Zalagaćemo se i za unapređenje pristupa socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti, i promovisati aktivne mjere stambene politike namijenjene najstarijima. Pravo na dostojanstvenu starost ostaje naša trajna obaveza.

Izgradnja pravednijeg društva zahtijeva odlučniju borbu protiv predrasuda i diskriminacije osoba s invaliditetom. Demokratska partija socijalista pružiće još snažniju podršku pripadnicima ove populacije u cilju ostvarenja prava na dostojanstven život, društveni dinamizam i jednakе mogućnosti na tržištu rada. Vjerujemo da će viši nivo socijalne inkluzije osoba s invaliditetom doprinijeti bržem napretku Crne Gore na svim poljima.

Dalje unapređivanje kvaliteta sistema zdravstva, jedan je od naših najvažnijih zadataka u narednom periodu. Tokom proteklih godina, uložili smo značajne napore s ciljem obezbjeđivanja uslova za kontinuirano profesionalno usavršavanje naših zdravstvenih radnika. Kroz izgradnju novih i rekonstrukciju postojećih objekata zdravstvene zaštite, kao i modernizaciju sistema putem informatizacije i uvodenja principa digitalnog zdravstva i telemedicine, značajno su poboljšani uslovi za njihov rad. Zahvaljujući tome, naš zdravstveni sistem uspješno se nosi s izazovima pandemije virusa korona.

Ponosni na ostvareno, zalagaćemo se za nastavak reformi crnogorskog zdravstva kako bismo ga učinili fleksibilnijim, personalizovanijim i dostupnijim našim građankama i građanima. Između ostalog, to podrazumijeva akreditaciju i sertifikaciju zdravstvenih ustanova, jačanje sistema primarne zdravstvene zaštite, podršku projektima javno-privatnog partnerstva u ovoj oblasti, unapređenje farmaceutske politike i intenziviranje razvoja telemedicinskih usluga. Vjerujemo da, oslonjena na izdašne resurse i bogatu tradiciju u toj oblasti, Crna Gora u dogledno vrijeme može postati jedna od najpoželjnijih evropskih destinacija za razvoj zdravstvenog turizma.

Ne zaboravljamo da održivost javnih finansija zahtijeva kontinuirano stvaranje nove ekonomске vrijednosti. Mogućnost realizacije pomenutih politika uslovljena je potrebom nastavka ekonomskih reformi i kreiranjem još stimulativnijeg ambijenta za razvoj domaćih preduzetničkih inicijativa i privlačenje stranih investicija. Kao odgovor na posljedice aktuelne pandemije, predložićemo fiskalnu strategiju za smanjenje budžetskog deficit-a. Dugoročno, nastavićemo da insistiramo na potrebi unapređenja konkurentnosti crnogorske ekonomije.

Država ne smije biti prepreka već snažna podrška započinjanju i razvoju biznisa. Uz još odlučniju borbu protiv sive ekonomije, neophodno je unaprijediti efikasnost javne uprave kroz punu implementaciju jednošalterskog pristupa (*one-stop shop*). Insistiraćemo na smanjenju opterećenja troškova rada. Predložićemo posebne mjere podrške malim i srednjim preduzećima koja čine okosnicu crnogorske ekonomije. Kako bismo

odgovorili rastućim potrebama naše turističke privrede, zalagaćemo se za uvođenje statusa stalnog sezonskog radnika. Vjerujemo u potrebu intenziviranja promocije programa ekonomskog državljanstva i definisanja nove *rebranding* kampanje koja bi Crnu Goru učinila globalno prepoznatljivijom i još atraktivnijom investicionom destinacijom.

Poučeni iskustvima pandemije virusa korona koja je naročito snažno pogodila sektor usluga, predložićemo kreiranje novih mehanizama podrške domaćoj proizvodnji u poljoprivredi, energetici i industriji, u kojima prepoznajemo nedovoljno iskorišten razvojni potencijal. Vjerujemo da je, uz valorizaciju prirodnih resursa na održivim osnovama, moguće značajno smanjiti zavisnost od uvoza. Radićemo na razvoju posebnih programa s ciljem unapređenja međunarodne konkurentnosti crnogorskih preduzeća.

Demokratska partija socijalista prepoznaće kreativni potencijal naših ljudi kao najveću razvojnu šansu Crne Gore. Dalje snaženje i afirmisanje preduzetničke kulture i logike investiranja, utemeljene na vjeri u sopstvene sposobnosti, hrabrosti u donošenju odluka i želji za uspjehom, predstavlja put u prosperitetniju budućnost naše države. Neprekidno ćemo raditi na kreiranju društvenog ambijenta u kome će svaki radno sposobni pojedinac imati šansu i motiv da razvija preduzetnički duh. Pogotovo za pripadnike mlađe generacije, pokretanje biznisa mora biti logičniji izbor od zapošljenja u državnoj upravi.

GLOBALNO KONKURENTNO DRUŠTVO ZNANJA

Svijet u kome živimo mijenja se nevjerojatnom brzinom. Sposobnost jednog društva da se prilagodi tim promjenama i stavi ih u funkciju sopstvenog napretka, sve manje zavisi od dostupnosti prirodnih resursa a sve više od znanja i vještina ljudi koji ga čine. Vjerujemo da ulaganje u obrazovanje i nauku predstavlja najbolju investiciju u budućnost i da, samim time, mora biti prepoznato kao razvojni prioritet Crne Gore.

U proteklom periodu učinili smo mnogo na planu jačanja kvaliteta obrazovnog sistema na svim nivoima. Kao posebno vrijedna dostignuća ističemo unapređenje materijalnog statusa prosvjetnih radnika, ambiciozan investicioni ciklus realizovan u cilju razvoja i modernizacije obrazovne infrastrukture, odluku o besplatnim osnovnim i master studijama i snažnu finansijsku podršku naučnoistraživačkoj djelatnosti. Iako zadovoljni postignutim, svjesni smo da je Crna Gora i dalje daleko od nivoa kvaliteta obrazovanja koji bi joj garantovao konkurentnost u širim okvirima. Stoga je neophodno da, kao društvena zajednica, udvostručimo napore kako bismo se, u što većoj mjeri i u što kraćem roku, približili najvišim standardima u ovoj oblasti.

U skladu s ideološkom orientacijom, Demokratska partija socijalista insistiraće na principu jednakе dostupnosti obrazovnog sistema. Mogućnost sticanja kvalitetnog obrazovanja ne smije zavisiti od materijalnog statusa đaka i studenata. Kontinuirano povećanje ulaganja, kao osnovni preduslov za napredak u ovoj oblasti, mora biti imperativ svake crnogorske vlade. Slijedeći iskustva Finske, Singapura i drugih država koje su globalno prepoznate po kvalitetu obrazovnog sistema, neophodno je konstantno unapređivati uslove za boravak djece u školama kako bi, u priјatnom ambijentu za učenje, imala motiv neophodan za razvoj talenata i sticanje novih znanja. U tom cilju, pored ostalog, zalagaćemo se za individualni pristup u radu, intenzivnu socijalizaciju u školi, bolju zdravstvenu zaštitu i veću dostupnost psihološke podrške u savladavanju izazova učenja, kao i za obezbjeđivanje besplatnih obroka za sve učenike. Istovremeno, smatramo da je potrebno značajno podići nivo opremljenosti škola didaktičkom, informatičkom i laboratorijskom opremom.

Kroz predlaganje izmjena postojećih zakonskih rješenja, ukazaćemo na neophodnost uvođenja inovativnih metoda pedagoškog rada. Tradicionalno insistiranje na modelu obrazovanja koji počiva na memorisanju i prostoj reprodukciji mora ustupiti mjesto razvoju kritičkog i kreativnog promišljanja. Da bi bi mogli da ovlađaju praktičnim znanjima i vještinama i, na taj način, pripreme se za akademske i profesionalne izazove, učenici najprije moraju „naučiti da uče“ i samostalno rješavaju probleme. Uz obavezu modernizacije obrazovnog sistema, neophodno je, prije i nakon svega, posvećeno raditi na tome da naši

učenici pravilno razumiju identitet savremene Crne Gore, tj. usvoje njene temeljne vrijednosti – multikulturalizam, antifašizam i građansko društvo.

Ukupan kvalitet obrazovanja u svakoj zemlji u velikoj mjeri zavisi od načina organizacije rada u školama i, pogotovo, od kompetentnosti i posvećenosti nastavnog kadra. Zato ćemo insistirati na znatno strožim kriterijumima u procesu selekcije nastavnika. Samo najbolji, mjereno moralnim i profesionalnim kriterijumima, mogu imati privilegiju da rade s onima od kojih zavisi budućnost naše države! Cijeneći važnost njihove uloge u društvu, snažno ćemo se zalagati za unapređenje materijalnog statusa prosvjetnih radnika. Istovremeno, u cilju kreiranja što stimulativnijeg ambijenta za rad, predložićemo i uvođenje varijabilnog dijela zarade nastavnika koji će zavisiti od nivoa interesovanja đaka za predmetne programe i rezultata ostvarenih na državnim i međunarodnim takmičenjima u znanju.

Tokom proteklih godina, dokazali smo da Crna Gora može biti konkurentna na polju naučnoistraživačke djelatnosti. Imajući u vidu ogroman potencijal za dalji napredak u ovoj oblasti, uvjereni da izvrsnost u nauci predstavlja najbolji odgovor na izazove budućeg razvoja naše države, predložićemo kreiranje novih instrumenata podrške mladim istraživačima. Zalagaćemo se za snažniju finansijsku podršku doktorandima i postdoktorandima, s akcentom na međunarodnu projektну aktivnost. Ponasni na projekat *Naučnotehnološkog parka*, s čijom izgradnjom domaća istraživačka zajednica dobija neophodnu infrastrukturnu potporu, insistiraćemo na potrebi jačanja postojećih i kreiranja novih istraživačkih centara.

DIGITALNA I INOVATIVNA CRNA GORA (*e-Montenegro*)

Nove tehnologije intenzivno mijenjaju globalnu zajednicu. Ukoliko želi da održi korak sa savremenim svijetom, naša država se mora prilagođavati tim promjenama jednako brzo. U prethodnom periodu, dokazali smo posvećenost ideji digitalne transformacije našeg društva, uvjereni da, uz dobro razvijenu telekomunikacionu infrastrukturu i uspostavljen funkcionalan inovacioni eko-sistem, IT sektor može postati ključni generator ekonomskog rasta i održivog razvoja Crne Gore. Na temelju vrijednih rezultata koje smo ostvarili na tom planu, nastavićemo da kontinuirano radimo kako bi Crna Gora postala još prepoznatljivija po modernoj ekonomiji baziranoj na inovacijama i tehnološkom preduzetništvu.

Izgradnja digitalnog društva ostaje jedan od naših najvažnijih zadataka u ovoj oblasti. Zato ćemo insistirati na realizaciji principa i ciljeva utvrđenih Strategijom pametne specijalizacije Crne Gore. Ponudićemo različite programe podrške razvoju domaće IT privrede, imajući u vidu njen potencijal za unapređenje konkurentnosti tradicionalnih privrednih grana, poput energetike, turizma i poljoprivrede. Uz to, u okviru projekata *startup&freelance viza* i *e-državljanstva*, kreiraćemo posebne podsticaje s ciljem privlačenja digitalnih nomada i novih investitora u oblasti modernih tehnologija. Na taj način, obezbijedili bismo snažan priliv visokokvalifikovanih profesionalaca s glo-

balnog tržišta, što bi rezultiralo efikasnim transferom znanja i tehnologija i bržem ekonomskom rastu Crne Gore.

S fokusom na mlade, posebnu pažnju posvetićemo osmišljavanju dodatnih mehanizama pomoći razvoju *startup* preduzeća, u prvom redu novih IT kompanija. Vođeni idejom „države bez papira“, insistiraćemo na potpunoj digitalizaciji javne uprave na svim nivoima. Uvjereni smo da Crna Gora ima potencijal da postane regionalni lider u procesu pretvaranja tradicionalnih javnih usluga u savremena, fleksibilna elektronska rješenja za svoje građane.

U proteklom periodu, zahvaljujući projektima poput *IPC Tehnopolis* i *Naučnotehnološkog parka*, započeli smo izgradnju snažne infrastrukture u oblasti inovacija. Uvažavajući njegov regionalni značaj u oblastima nauke i biomedicine, snažno ćemo se zalagati za nastavak razvoja međunarodnog SEEIIST instituta za istraživanje kancera.

Kako bismo u punoj mjeri iskoristili potencijal novog modela ekonomskog razvoja Crne Gore, baziranog na proizvodnji visokokvalifikovane radne snage, insistiraćemo na dosljednoj primjeni Zakona o inovacionoj djelatnosti i Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija. Uz to, predložićemo kreiranje Fonda za inovacije Crne Gore kako bismo podstakli ulaganje privatnog sektora u tzv. rizične projekte s velikim potencijalom rasta. Uvjereni smo da bi, na ovaj način, Crna Gora mogla postati okruženje u kome bi kreativni ljudi iz zemlje i inostranstva razvijali nove biznise uz korišćenje savremenih tehnologija, s visokim izvoznim potencijalom.

ODRŽIVI RAZVOJ EKOLOŠKE DRŽAVE

Nekontrolisana eksploatacija prirodnih resursa i globalna emisija gasova s efektom staklene baštne ozbiljno ugrožavaju opstanak ljudske civilizacije. Stoga, očuvanje životne sredine predstavlja najvažniji zadatak naše generacije. Kao dio globalne zajednice, Crna Gora dijeli odgovornost za budućnost čovječanstva. Bez razlike u odnosu na najveće i ekonomski najmoćnije države ovog vremena, principi održivog razvoja moraju se tretirati kao fundamentalna vrijednost i u našem društvu. Proglašenje Crne Gore za prvu ekološku državu na svijetu unazad tri decenije, dodatno nas obavezuje. Kao najuticajnija politička snaga u našoj zemlji, Demokratska partija socijalista zalagaće se za još snažnije integrisanje pitanja životne sredine u razvojne politike.

U proteklom periodu ostvarili smo značajne rezultate u ovoj oblasti. S otvaranjem poglavlja 27 u procesu pregovora o članstvu u Evropskoj uniji, započeli smo prilagođavanje nacionalnog zakonodavstva evropskoj pravnoj tekovini. U namjeri da trajno sačuvamo bogatstvo njihovog eko-sistema, povećali smo obuhvat zaštićenih prirodnih područja. Uporedo s tim, predano smo radili na unapređenju kvaliteta ekološke infrastrukture, uključujući finansijski veoma zahtjevnu izgradnju sistema za prečišćavanje otpadnih voda u nekoliko crnogorskih

opština. Stvorili smo prepostavke za početak ekološke rekonstrukcije termoelektrane u Pljevljima i pokrenuli cijeli niz vrijednih projekata u cilju sanacije ekoloških crnih tačaka u različitim krajevima Crne Gore. Kroz izgradnju vjetroelektrana na Krnovu i Možuri, napravili smo snažan iskorak u pravcu korišćenja obnovljivih izvora energije.

Ipak, svjesni smo da pravi izazovi u borbi za očuvanje životne sredine u našoj državi tek slijede. U tom smislu, imajući u vidu štetne posljedice aerozagađenja po ljudsko zdravlje, poboljšanje kvaliteta vazduha mora biti apsolutni prioritet. Predložićemo usvajanje još stimulativnijih finansijskih podsticaja proizvodnji električne energije iz sunčeve energije, vjetra i biogasa. Individualna ložišta predstavljaju jedan od osnovnih uzroka zagađenja vazduha u Crnoj Gori zbog čega će Demokratska partija socijalista insistirati na snažnijoj podršci građanima u cilju zamjene starih sistema grijanja novim, ekološki prihvatljivijim i energetski efikasnijim. U svijetu sve većeg negativnog uticaja saobraćaja na stanje životne sredine, u kontinuitetu ćemo raditi na promociji alternativnih vidova prevoza, zalagati se za unapređenje infrastrukture za bicikliste i pješake, i zahtijevati veće subvencije za korisnike prevoznih sredstava na električni pogon.

Prepoznajemo potrebu snažnije zaštite vodnih resursa kroz smanjenje zagađenja, efikasnije korišćenje vode u poljoprivredi i racionalizaciju potrošnje u privredi i domaćinstvima. Zahtijevaćemo sprovođenje mjera u cilju očuvanja Skadarskog jezera, donošenje planova upravljanja riječnim slivovima i unapređenje Programa monitoringa voda, kao i monitoringa morske sredine i eko-

sistema. Posvećeno ćemo se baviti i pitanjem tretmana otpada u našoj zemlji. Zalagaćemo se za još snažniju finansijsku podršku infrastrukturnim projektima u ovoj oblasti i kreirati nove programe u cilju edukacije svih naših građana, u prvom redu mladih, o značaju primarne selekcije i reciklaže otpada. Pružanje adekvatnog odgovora na izazove očuvanja životne sredine zahtijeva angažman cjelokupne društvene zajednice, uključujući državne i organe lokalnih uprava, nevladin sektor i građane.

Šume su jedno od najvećih prirodnih bogatstava Crne Gore. Kako bi ostalo tako, potrebna nam je i mnogo efikasnija zaštita zelenog fonda. Kao osnov za kvalitetnije gazdovanje šumama, zalagaćemo se za izradu državnog Katastra zelenih površina. Uz insistiranje na obavezi kontinuiranog obogaćivanja šumskog potencijala i njegovoj ekonomskoj valorizaciji na održivim osnovama, predložićemo pooštravanje kaznene politike za nelegalnu eksploataciju. Istovremeno, za teritorijalnu malu državu poput Crne Gore, zaštita i pametno upravljanje prostorom moraju predstavljati imperativ. U urbanim sredinama, već se suočavamo s negativnim posljedicama prekomjerne i nerijetko neplanske gradnje. Iz tog razloga, iniciraćemo izmjene Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata u skladu s obavezama koje proističu iz Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu.

U Demokratskoj partiji socijalista održivi razvoj doživljavamo ne samo kao moralnu obavezu i temeljnu političku odrednicu, već i ozbiljnu priliku za intenziviranje procesa ekonomskog rasta i razvoja Crne Gore. S realizacijom projekta podmorskog kabla koji nas je

povezao s Italijom, stvorene su neophodne prepostavke za izvoz električne energije na tržište Zapadne Evrope. Tu priliku ćemo najbolje iskoristiti ukoliko kreiramo snažnije podsticaje za izgradnju novih vjetroparkova, solarnih i elektrana na biogas. Na taj način, obezbijedili bismo značajne prihode za našu državu i nova radna mjesta za sve naše građane. Uz to, neophodno je pružiti konkretniju podršku razvoju projekata baziranih na principima cirkularne ekonomije. Mogućnost ponovne upotrebe sekundarnih sirovina otvara širok prostor za nove preduzetničke inicijative. Kako bismo, u tom smislu, uhvatili korak s razvijenim svijetom, potrebno nam je puno kvalitetnije upravljanje komunalnim otpadom i predani rad na podizanju svijesti o značaju reciklaže.

ZAVRŠNA PROGRAMSKA PORUKA

Iako pojedinačni pobjednik prošlogodišnjih parlamentarnih izbora, Demokratska partija socijalista, prvi put u svojoj istoriji, nije bila u prilici da učestvuje u formiranju izvršne vlasti. Istovremeno, demonstrirajući snažnu privrženost demokratskim principima i evropskim vrijednostima, naša partija je prihvatile slobodno iskanu političku volju crnogorskih građana. Zahvaljujući tome, u Crnoj Gori se dogodila mirna i demokratska tranzicija vlasti.

Sagledavajući dubinu političke, ekonomske i zdravstvene krize u koju je nova, nekompetentna vladajuća većina uvela Crnu Goru, svjesni rizika takvog djelovanja po vitalne nacionalne interese naše države, suprotstavljajući se pokušajima ugrožavanja temeljnih vrijednosti sekularizma, antifašizma i multietničkog sklada, na kojima počiva naše građansko društvo, kao primarni politički cilj Demokratske partije socijalista u narednom periodu označavamo bespoštednu demokratsku borbu za smjenu aktuelne vlasti, kroz jačanje povjerenja građana u ispravnost naše politike i punu saradnju sa svim političkim i društvenim snagama u zemlji koje baštine iste vrijednosti i dijele iste ciljeve.

Mi, članovi Demokratske partije socijalista, nemamo važnijeg zadatka od odbrane dostojanstva crnogorskog imena i slobode crnogorske države, kao preduslova za ostvarenje svih naših programskih principa.

DA JE VJEĆNA CRNA GORA!

DOSTOJANSTVO! DOSTOJANSTVO! DOSTOJANSTVO! DOSTOJANSTVO! DOSTOJANSTVO!

DOSTOJANSTVO! DOSTOJANSTVO! DOSTOJANSTVO! DOSTOJANSTVO! DOSTOJANSTVO!